

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

**Курсова робота з методики навчання англійської мови на тему:
«Вправи для формування англомовних репродуктивних
граматичних навичок учнів старшої школи»**

студента групи **СОа 13-19**
педагогічний факультет романо-
германської та української філології
освітньої програми «Іноземні мови та
літератури, методика навчання іноземних мов і
зарубіжної літератури (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)»
за спеціальністю 014 Середня освіта
Москвичової Анни Дмитрівни

Члени комісії:

_____ Борецька Г. Е.
(підпис)
_____ Кузьменко Ю. В.
(підпис)
_____ Устименко О. М.
(підпис)

Науковий керівник:
канд. пед. н., доц. Устименко О. М.

Національні шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ–2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	2
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	6
1.1. Вимоги до рівня сформованості англомовної граматичної компетентності учнів старшої школи.....	6
1.2. Психологічні і методичні особливості формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи.....	10
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ 10 КЛАСУ.....	16
2.1. Вивчення педагогічного досвіду навчання англомовного граматичного матеріалу в 10 класі.....	16
2.2. Комплекс вправ для формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів 10 класу.....	
ВИСНОВКИ.....	
РЕЗЮМЕ.....	
SUMMARY.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ГК – граматична компетентність

ГС – граматична структура

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ЗМ – зразок мовлення

НМК – навчально-методичний комплекс

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи. Нові соціально-економічні та політичні відносини між Україною та світовою спільнотою створили сприятливі умови для вивчення іноземних мов. Навчання дітей англійської мови є підготовкою молодого покоління до життя в демократичному суспільстві та важливим фактором для формування міжкультурної компетентної особистості, яка змогла б гордо представляти нашу країну в англомовному середовищі в майбутньому.

Англомовна граматична компетентність є фундаментом для вивчення мови та розвитку правильного мовлення. Особливо важливим є використання адекватних підходів, методів і прийомів навчання граматичного матеріалу та доречних вправ для формування англомовних рецептивних і репродуктивних граматичних навичок.

Отже, європейський вектор розвитку України ще більше актуалізував потребу вивчення англійської мови. Репродуктивні граматичні навички – один з найважливіших аспектів оволодіння мовою, адже вони дозволяють людині вільно і коректно висловлювати виучуваною мовою свої думки в усній та писемній формі.

Цією проблематикою опікувалися такі вчені, як Н. Douglas Brown, Jack C. Richards, W. A. Renandya, D. Riddell, T. Hedge, Ge. Yule, Геккер М., Черноватий Л. М., Скляренко Н. К., Вовк О. І, Стеченко Т. О., Мірошник І. В., Анісімова А. О., Орловська Л. К., Ковальчук Н. М., Рябих М. В. та ін. Питання дослідження ефективних вправ і прийомів навчання граматики англійської мови були актуальними для багатьох науковців, проте проблема вдосконалення репродуктивних граматичних навичок українських старшокласників в умовах реформування сучасної шкільної освіти залишається малодослідженою. Оскільки в учнів є велика необхідність оволодіти граматичними репродуктивними

навичками для того, аби вільно спілкуватись англійською мовою, а у вчителів – вдосконалювати методику формування англомовної граматичної компетентності, тема нашої курсової роботи є актуальною.

Об'єктом цього дослідження є процес навчання англомовного граматичного матеріалу учнів старшої школи.

Предмет дослідження – методика формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів 10 класу.

Метою курсової роботи є дослідження методики формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів 10 класу.

Завдання дослідження були такі:

- визначити вимоги до сформованості англомовної граматичної компетентності учнів старшої школи;
- проаналізувати психологічні і методичні особливості формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи;
- вивчити та узагальнити педагогічний досвід навчання англомовного граматичного матеріалу старшокласників;
- розробити комплекс вправ для формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів 10 класу;
- здійснити пробне навчання.

Задля досягнення поставлених завдань використано такі **методи дослідження:**

- 1) опрацювання наукових і навчальних джерел з методики навчання іноземних мов і культур за темою дослідження;
- 2) аналіз навчально-методичного комплексу з англійської мови для 10 класу;
- 3) педагогічне спостереження на уроках англійської мови в школі № 85 м. Києва.
- 4) вивчення досвіду вчителів школи № 85 і практикантів КНЛУ щодо

навчання англомовного граматичного матеріалу;

5) розробка вправ для формування англомовних граматичних навичок учнів 10 класу;

б) пробне навчання.

Наукова новизна дослідження обумовлена тим, що узагальнено психологічні та методичні особливості формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи.

Практична значимість роботи полягає у розробці комплексу вправ для формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів 10 класу.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

1.1. Вимоги до рівня сформованості англомовної граматичної компетентності учнів старшої школи

Англомовна граматична компетентність є однією з компетентностей, які учневі має допомогти сформувати система освіти, адже якісне апелювання граматичними структурами є основою для передачі структурованого та логічного повідомлення та впевненого володіння мовою в цілому. Як стверджує Скляренко Н. К. у своїх роботах: «учні 11- класів – це старша школа, яка є завершальною та відповідає третьому етапу навчання англійської мови в оволодінні учнів іномовним мовленням, тому матеріал з граматики англійської мови, який призначений для вивчення учнями 11-го класу, засвоюється тільки до рівня розпізнавання та розуміння при читанні, також має місце систематизація граматичного матеріалу, що вивчався у п'ятих та одинадцятих класах» [13, с. 231]. У старшій (переважно профільній школі) з'являється необхідність засвоювати не лише активний граматичний матеріал, але й так званий пасивний граматичний матеріал, що належить до шкільного граматичного мінімуму. Ці граматичні структури, які зустрічаються переважно у фахових або фахово спрямованих текстах, які учні будуть читати у старшій школі. На цьому етапі слід забезпечувати більшу автономність учнів, їхню самостійність у формуванні граматичної компетенції [10, с. 243].

Згідно з державною програмою з іноземних мов для 10-11 класів, на кінець 11 класу в учнів загальноосвітнього навчального закладу, які вивчають першу іноземну мову, має бути сформована англомовна граматична компетентність на рівні B1, що в цілому характеризується як «Учень вживає досить правильно поширені структури в передбачуваних ситуаціях» [15, с. 15], а в учнів спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови – рівня B2, що

характеризується як «Демонструє відносно високий рівень граматичного контролю. Не припускається помилок, які призводять до непорозумінь. Добре володіє простими мовними структурами та деякими складними граматичними конструкціями, хоча часто вживає останні з деякими неточностями» [15,с.15].

Особлива увага приділяється розвитку граматичних репродуктивних навичок в говорінні та письмі. Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти 2020 року, вимогами до обов'язкових результатів навчання у мовній галузі в письмі та говорінні є:

- брати участь у бесіді, дискусії на теми, що стосуються особистих інтересів, або на теми, пов'язані з повсякденним життям, використовуючи прості мовленнєві засоби, демонструвати розуміння співрозмовника у передбачуваних повсякденних ситуаціях;
- здійснювати усну взаємодію з метою отримання товарів та послуг;
- обмінюватися інформацією на теми, пов'язані з повсякденним життям, використовуючи прості мовні засоби;
- взаємодіяти письмово, надавати просту актуальну інформацію в особистих листах;
- взаємодіяти через написання записок, повідомлень та заповнення бланків;
- здійснювати онлайн-взаємодію у формі розмови та простої дискусії;
- цілеспрямовано налагоджувати онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя;
- ініціювати, підтримувати та закінчувати розмову та просту дискусію;
- ставити запитання під час виконання спільного завдання;
- просити уточнити, роз'яснити деталі отриманої інформації;
- розповідати про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку;
- надавати інформацію співрозмовникові під час тривалого монологу;

- обґрунтовувати власну думку, наводити аргументи під час тривалого монологу;
- виступати перед аудиторією з підготовленою промовою;
- писати прості зв'язні тексти на знайомі теми, що входять до сфери особистих інтересів, поєднувати окремі короткі елементи письмового висловлювання, упорядковуючи послідовність опису;
- складати план усного або письмового висловлювання з використанням нового мовного і мовленнєвого матеріалу;
- підтримувати розмову, допомагаючи співрозмовникові дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал та враховуючи його емоційний стан [4, с. 1-23].

Таким чином, можна побачити, що задля досягнення всіх вищезазначених цілей учням старшої школи обов'язково необхідно мати достатній рівень сформованості граматичних навичок, особливо репродуктивних.

Згідно з Програмою іноземних мов для 10-11 класів, учні старшої школи мають вивчати такі граматичні структури, як:

10 клас

- Past Perfect with adverbial clauses of time first and second conditionals so ... that for results and consequences declarative sentence + so/therefore + declarative sentence;
- use(d) to/would + infinitive for past routines and habits;
- phrasal and prepositional verbs: position of indirect object;
- verbs taking gerund;
- prepositions of reason and purpose: due to, owing to, so, because prepositions in time phrases, e.g.: before, for, since, till, until, by;
- Past Perfect Continuous, Future Continuous, Future Perfect, Going to / will for predictions verb + '-ing' vs. + 'to' infinitive [15, с. 23].

11 клас

- adjectives formed with suffixes/prefixes (overview);
- compound adjectives present/past participles as adjectives;
- common linking words for chronological sequence advanced adverbials of time: beforehand, afterwards;
- defining vs. non-defining relative clauses;
- overview of relative pronouns;
- first, second and third conditional;
- reported speech with changed tenses reporting verbs + that + complement clause;
- overview of all quantifiers with countable/uncountable nouns;
- question tags (positive/negative, all tenses);
- prepositional vs. phrasal verbs (seperable/inseperable);
- overview of all tense forms (active/passive) [15, с. 25].

Усі вищезазначені граматичні теми та структури вивчаються в межах таких тем:

- Я, моя родина, мої друзі;
- Спорт і дозвілля;
- Харчування;
- Природа і погода;
- Живопис;
- Наука і технічний прогрес;
- Україна;
- Країни виучуваної мови;
- Шкільне життя;
- Робота і професії [15, с.22].

Отже, можна зробити висновок, що формування англомовних граматичних навичок в старшій школі є дуже важливим аспектом навчання іноземної мови.

Особливу увагу вчителі мають приділяти розвитку репродуктивних граматичних навичок, адже саме вони є одними з головних передумов вміння коректно висловлювати свої думки. Тому, ми вважаємо доцільним досліджувати питання формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи.

1.2. Психологічні і методичні особливості формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи

Як відомо, англомовні репродуктивні граматичні навички реалізуються в таких видах мовленнєвої діяльності, як письмо та говоріння, тому є важливими передумовами для висловлювання власної думки в усній та письмовій формах. Відповідно до О. А. Маслико та ін., оволодівши цими навичками на кінець навчання в школі, учні повинні вміти:

- добирати та правильно використовувати граматичні конструкції відповідно до ситуації спілкування;
- формулювати граматичне правило з опорою на схему чи таблицю;
- розрізняти граматичне оформлення усних та письмових текстів;
- володіти прийомами перекладу основних граматичних категорій на рідну мову;
- вміти змінювати граматичне оформлення висловлювання при зміні комунікативної ситуації [8, с. 405].

Репродуктивні граматичні навички передбачають вибір граматичних конструкцій відповідно до комунікативного наміру та ситуацією спілкування. Той, хто говорить чи пише, має спочатку вибрати ГС, яка б відповідала ситуації мовлення. Подальший вибір залежить від часу події, про яку йдеться, від характеру інформації. На вибір ГС також впливають стосунки між людьми, що спілкуються. Обрану ГС слід оформити відповідно до норм ІМ (маються на увазі морфологічні й синтаксичні особливості ГС). Вибір та оформлення граматичних

структур здійснюються паралельно, щоб у свідомості мовця поєднувалися комунікативний намір і форма, за допомогою якої цей намір виражається [10, с. 239-240].

Розглядаючи проблему формування англомовних репродуктивних граматичних навичок в учнів 10-11 класів, слід звернути увагу на психологічні характеристики цієї вікової групи, які впливають на засвоєння граматичного матеріалу. М. М. Заброцький виділив основні психологічні особливості підліткового віку.

По-перше, увага учнів цього віку формується внаслідок уміння учитися та працювати. У підлітків формуються вищі довільні форми уваги, тобто зростає обсяг її концентрації та стійкості, а отже учні можуть концентруватися на конкретних завданнях тривалий час і не відволікатися; вони можуть зосереджуватися не тільки на наочних об'єктах, але й на уявних та мислених. Проте, слід зауважити, що підліткам все ще складно керувати їхньою увагою в умовах підвищених умов до них та стресових ситуаціях.

По-друге, вдосконалюється сприймання і відчуття підлітка, вони продуктивніше використовують свої органи чуттів, а це допомагає формувати здатність до складніших форм аналізу й синтезу. Систематичнішими стають спостереження, включаючи розумові операції зіставлення, порівняння, узагальнення й класифікації об'єктів сприйняття.

По-третє, в підлітковому віці значно зростають обсяги пам'яті, причому не лише за рахунок кращого запам'ятовування матеріалу, але і його логічного осмислення. Учні усвідомлено і цілеспрямовано використовують багато прийомів опосередкованого запам'ятовування.

Окрім цього, в учнів 10-11 класу розвивається здатність до розумових експериментів, до мисленого розв'язання задач на основі припущень, абстрактного мислення; розширюється зміст образів уяви, через що підліткам легше сприймати художні тексти, описувати історичні події, перетворювати

думки від конкретних до абстрактних, в приймати участь в різних видах творчої діяльності тощо. У підлітків розвивається мовлення і як засіб спілкування з іншими людьми, і як спосіб набування знань, і як інструмент творення та засіб вираження емоційних станів та вольової регуляції поведінки, і як об'єкт вивчення. Мовні дії стають контрольованішими, зменшується кількість „зайвих” слів, збагачується словниковий запас, нагромаджується досвід активного використання різноманітних мовних категорій, ускладнюється граматична й синтаксична форми мовлення. В цілому навчальна діяльність учнів зазнає значних змістовних і організаційних змін, зумовлених зростанням самостійності підлітків [5, с.62-66].

Отже, можна зробити висновок, що підлітковий вік – це складний етап психологічного розвитку людини, адже в цей період відбувається зміна усіх психологічних аспектів, тому навчальна діяльність учня дуже змінюється і це може мати великий вплив на засвоєння граматичного матеріалу і формуванню англomовних репродуктивних граматичних навичок учнів. Саме тому, вчителі мають використовувати різноманітні прийоми і засоби, які б допомагали в засвоєнні знань.

Існує багато засобів, які допомагають учням оволодіти граматичним матеріалом [10, с.234-249, с.244-245]:

- Граматичні правила. Це певна інформація, яка пояснює граматичну структуру.
- Правила-інструкції. Це вказівка ,яка показує, що саме учневі треба виконати, аби досягти поставленої мети.
- Евристична бесіда. Це метод навчання, який полягає в тому, що вчитель направляє учнів на самостійне формування граматичних правил за допомогою запитань пошукового характеру.
- Когнітивна метафора (вербальна або зображальна) – це ментальна операція, що виражає і формує нові поняття, без яких неможливе отримання нового знання. КМ відповідає здатності людини помічати і створювати подібність

між класами об'єктів; можливість про щось раптово здогадатися (insight), проникнути в сутність явища, глибше його зрозуміти.

- Ілюстративні таблиці.
- Ігри.
- Відеоролики.
- Мультфільми.
- Зображальна наочність (малюнки).
- Графічна наочність (таблиці, схеми, картки, ігри з картками, граматичні кросворди);
- Фонограми, відеограми, комп'ютерні вправи.

Велике значення при засвоєнні граматичного матеріалу мають також прийоми та види вправ. Англомовні репродуктивні граматичні навички відносяться до активного граматичного мінімуму, яким учні старшої школи мають оволодіти під кінець навчання. До вправ на репродукцію ГС переважно належать рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи, до яких належать [10, с.249]:

- Імітація зразка мовлення.
- Підстановка у ЗМ.
- Трансформація ЗМ.
- Завершення ЗМ;
- Відповіді на різні типи запитань;
- Постановка запитань;
- Самостійне вживання ЗМ на рівні фрази з новою граматичною структурою.

Вчителям слід пам'ятати, що усі компоненти граматичної компетентності мають формуватись разом, саме тому дуже важливо дотримуватись етапів формування ГК. С. П. Шатілов у своїх роботах виділив три головні етапи [10, с.244-245]:

Перший – орієнтовно-підготовчий. На цьому етапі відбувається у контексті або ситуації мовлення – реальній або спеціально створеній учителем. Контекстом може служити будь-який невеликий текст – вірш, пісня, короткий діалог, уривок з відеофільму тощо.

Другий – стереотипно-ситуативний. На цьому етапі відбувається автоматизація дій учнів з новими ГС на рівні фрази.

Третій – варіююче-ситуативний. Тут продовжується автоматизація дій учнів з новими ГС на рівні ПФЄ і тексту.

Отже, виходячи з цього можна зробити висновок, що формування англomовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи потребує використання багатьох прийомів, засобів та стратегій навчання. Саме тому важливо, аби навчально-методичний комплекс, за якими навчаються учні, були добре структурованими, містили в собі різні види вправ та завдань і відповідали чинній навчальній програмі та Держстандарту.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ 10 КЛАСУ

2.1. Вивчення педагогічного досвіду навчання англomовного граматичного матеріалу в 10 класі

Під час педагогічної практики у спеціалізованій школі № 85 м. Києва я здійснювала педагогічні спостереження на уроках вчителів та студентів-практикантів КНЛУ для вивчення досвіду навчання англomовного граматичного матеріалу, зокрема використання різних підходів, методів, вправ, прийомів і засобів для формування англomовних репродуктивних граматичних навичок в 10 класі. З цією ж метою я аналізувала проведені мною та моїми колегами-практикантами уроки.

В 10 класах школи № 85 м. Києва учні навчаються за підручником Focus 4, Second Edition. Цей підручник допомагає учням у вивченні англійської мови за допомогою ретельно структурованих вправ. Навчально-методичний комплекс Focus 4 складається зі підручника (Student's book), за яким учні працюють в класі разом з учителем, робочого зошита (Workbook) з додатковими завданнями для роботи вдома та аудіосупроводу (SB Audio) до вправ з підручника.

Student's book та Workbook складаються з таких 8-ми тематичних розділів:

- 1) Unit 1– Live and learn.
- 2) Unit 2 – Human nature.
- 3) Unit 3– Living spaces.
- 4) Unit 4 – Shopping around.
- 5) Unit 5 – Off to work.
- 6) Unit 6 – A matter of fact.
- 7) Unit 7 – It's not rocket science.
- 8) Unit 8– Costing the earth.

Тематика цих розділів майже повністю відповідає чинній державній

навчальній програмі 10 класу, тому що в цьому НМК відсутні такі теми, як «Україна», «Країни виучуваної мови» та «Я, моя родина, мої друзі».

Кожен розділ підручника включає в себе вправи і завдання, навчальні матеріали і засоби для вивчення нових лексичних одиниць, розвитку вмінь читання, аудіювання, письма, монологічного та діалогічного мовлення, а також таких граматичних структур, як: Verb patterns, Relative clauses, Quantifiers, Present and past modal structures, Reporting verbs, Mixed conditionals, Passive reporting structures, Emphasis – cleft sentences and inversion. Цей граматичний матеріал майже повністю відповідає навчальній програмі старшої школи, тому що в цьому НМК не представлені такі ГС, як: Phrasal and prepositional verbs: position of indirect object, Use(d) to/would + infinitive, Prepositions (of reason, purpose, time), Past Perfect Continuous, Future Continuous, Future Perfect.

Після кожного уроку в підручнику є підрозділ для повторення вивченого мовного матеріалу (Focus Review) (Рис.2.1.1), в якому учні можуть виконати заключні вправи та перевірити, наскільки добре вони засвоїли вивчений граматичний і лексичний матеріал.

FOCUS REVIEW 1

VOCABULARY AND GRAMMAR

1 Match the verbs in box A with the prepositions in box B to make phrasal verbs, then complete the sentences with the phrasal verbs.

A fall go major settle scrape

B behind down in into through

- After the lunch break, the kids were excited and took time to _____.
- Maths wasn't my best subject and I just managed to _____ the exam.
- If you miss a few classes, it's easy to _____ . Then it's hard to catch up.
- He enjoys working with kids and he'd like to _____ teaching as a career.
- She wants to _____ Biology at university, then get a job at a nature reserve.

2 Choose the correct option.

- Many students can't afford to go to university unless they get a *degree / scholarship / dissertation*.
- I have a very *vague / clear / photographic* memory of my first day at school – I remember it really well.
- Amy fainted, but thankfully after just a few seconds she *remained / lost / regained* consciousness.
- George got bored quickly and his teachers complained he was *disruptive / gifted / expelled* in class.
- Our sports coach is pretty *lenient / self-disciplined / strict*; she makes us work really hard in training.
- You can't possibly be hungry again – you always have *food on / in / inside* the brain!

USE OF ENGLISH

4 Complete the sentences with the correct form of the verbs in brackets.

- If you need more details, try _____ (look) online for information. Maybe you'll find something.
- The Music Academy exam board first listened to us all _____ (sing) and then they announced who was admitted.
- I'm sorry, sir. I forgot _____ (check) if my essay is within the word limit you required.
- Do you think our Chemistry teacher will let us _____ (use) the lab to carry out our own experiments?
- We were warned _____ (not/touch) any of the exhibits.

5 Read the text. Choose the correct answer, A, B, C or D.

New research suggests that having a smartphone on your desk when you are studying tends ¹ _____ a negative effect on your ability to concentrate. It ² _____ that in IQ tests where candidates had a smartphone nearby, even when they did not actively use it, they ³ _____ less well than those without. It is thought that we have become accustomed to being alert to updates and notifications on our mobile devices. Thus, just having a smartphone in sight may be enough to ⁴ _____ our attention from the task at hand.

1 A to having	B you to have
2 A have had	D to have
3 A has been shown	B was showing
C is shown	D has shown
4 A marks	B get on

Рис.2.1.1

Також в кінці робочого зошита є розділ Focus 3 Grammar review (Рис. 2.1.2), який включає в себе схеми з коротким поясненням граматичних правил для повторення та граматичних завдань для перевірки сформованих навичок.

FOCUS 3 GRAMMAR REVIEW

5 Complete the sentences with the correct forms of the verbs in the box.

cook not make not see prefer
read take think write

I'm really tired. I've *been cooking* all day.

- 1 I _____ Margaret recently. How is she?
- 2 She _____ she'd like the steak, but she _____ up her mind yet.
- 3 My daughter _____ a lot about Mexico lately. That's where she wants to go on her holiday, I guess.
- 4 I'm watching my weight, so I _____ a vegetarian diet at the moment.
- 5 The meeting _____ place upstairs today because of the flood damage on the ground floor.
- 6 Margaret _____ all the reports. Can you take them up to Mr Jones?

1 Complete the sentences and questions with the correct forms of the verbs in brackets.

I went ice-skating last weekend – it was the first time I *had tried* it.

- 1 Sheila _____ (come) home and _____ (lock) herself in her room.
- 2 I couldn't open the door because I _____ (leave) my keys at home.
- 3 Sorry, we _____ (talk) about something else. Could you repeat that, please?
- 4 I broke a bone once. I _____ (ride) my bike and crashed into a tree.
- 5 _____ (he/ever coach) a basketball team before he took on the school team?

2 Complete the text with the correct forms of the verbs in brackets.

Yesterday, two British climbers *completed* (complete) one of the most difficult climbing routes in the world. Over 4 million people ¹ _____ (watch) live on the Internet when the brave pair ² _____ (reach) the top of 'Old Major', a rock face in Yellowstone National Park. By the time they completed their adventure, they ³ _____ (climb) over 900 metres through all kinds of weather. Luckily, there were no weather problems yesterday – the sun ⁴ _____ (shine) brightly when the exhausted climbers finally ⁵ _____ (pull) themselves over the top of the rock face at exactly 15.37.

Рис. 2.1.2. Focus 3 Grammar review

Проаналізувавши підручник Focus 4 Second Edition, я зрозуміла, що в підручнику є такі основні види вправ, як:

- трансформація зразка мовлення (Рис. 2.1.3. та Рис. 2.1.4);
- постановка запитань з новою граматичною структурою і відповідь на них (Рис. 2.1.5);
- самостійне вживання нової граматичної структури в діалогічному мовленні (Рис. 2.1.6);
- відповіді на спеціальні запитання (Рис. 2.1.7).

3 ★ ★ Complete the sentences with the Past Perfect Simple or the Past Perfect Continuous forms of the verbs in brackets.

- a When we finally landed, the plane had been flying (fly) for fourteen hours.
 b When we finally landed, the plane had flown (fly) over 5,900 miles.
- 1 a Trevor _____ (live) in this town for 20 years before he found out that his next door neighbour used to be a famous actress.
 b Trevor _____ (know) his next door neighbour for twenty years before he found out she used to be a famous actress.
- 2 a Vladimir _____ (sneak) out of the house secretly at night for months before he was finally caught.
 b Earlier that night, Vladimir _____ (sneak) out of the house without waking his parents.
- 3 a The security guard _____ (sleep) for hours when the office was broken into.
 b The security guard was fired because he _____ (sleep) through the burglary.

Рис. 2.1.3.

- 5 1.17 Complete Part 2 of the podcast with the correct form of the verbs in brackets. Then listen and check. How many left-handed people do you know?

Grammar page 149

So that's the good news about being left-handed. The bad news is that manufacturers don't remember to make tools and machinery for left-handers. Society ¹ _____ (force/us/use) objects that are designed for right-handed people and this ² _____ (make/us/look) clumsy. As a child I don't remember deciding that I was left-handed. But when my primary school teacher saw me using my left hand for writing and drawing she ³ _____ (encourage/me/swap) hands. She didn't ⁴ _____ (manage/change) my natural inclination, and I didn't stop writing with my left hand. Why ⁵ _____ (waste time/try) to change someone's natural handedness? Just ⁶ _____ (let/them/use) the hand they feel comfortable with – you can't ⁷ _____ (expect/people/do) what isn't natural to them! I once heard someone say that left-handed people were strange. But when you stop to think about famous historical figures who were left-handed, you can't ⁸ _____ (avoid/conclude) that they were brilliant! I'm sure Leonardo da Vinci, Mahatma Gandhi, Albert Einstein, Winston Churchill and Marie Curie would agree!

Рис. 2.1.4.

5 **SPEAKING** Ask and answer questions based on the sentences in Exercise 4. Use *used to* or the Past Simple.

1 *Did this school use to be smaller than it is now?*

Рис. 2.1.5.

- 8 **SPEAKING** Prepare and act out a dialogue between a teenager and a parent. Use the situations in the box or your own ideas. Include at least five question tags and/or reply questions.

The teenager wants to ...

dye their hair pink form a band
 get more pocket money
 give up a sport or a musical instrument
 go abroad with friends

Рис. 2.1.6.

10 **SPEAKING** Imagine you decided to give up social media. Discuss the questions.

- 1 What would be the advantages/disadvantages?
- 2 What would you miss most/least?
- 3 How long would you be able to manage without social media?

Рис. 2.1.7.

Також у цьому НМК є анімаційні ролики для навчання граматики. В цих відео представлені комунікативні ситуації, під час яких використовуються певні граматичні структури. Я вважаю, що вони є дуже актуальними, цікавими та корисними на етапі ознайомлення.

Проаналізувавши робочий зошит (Workbook), я прийшла висновку, що в ньому також багато граматичних репродуктивних вправ саме на трансформацію зразка мовлення (Рис. 2.1.8).

- 7 Complete the sentences with the correct form of the verbs in brackets. Which sentences are true for you? Compare with a partner.**
- 1 I often forget to bring (bring) my pens to school.
 - 2 I'll never forget _____ (meet) my best friend.
 - 3 I don't remember _____ (learn) how to swim.
 - 4 I always remember _____ (switch) my phone off in lessons.
 - 5 I stopped _____ (take) piano lessons a while ago.
 - 6 I usually stop _____ (buy) sweets on my way.
 - 7 If my laptop freezes, I try _____ (turn) it off and on again.
 - 8 I tried _____ (work), but I was tired.
 - 9 I've never seen my father _____ (lose) his temper.
 - 10 I often see my neighbour _____ (drive) to work.

(Рис. 2.1.8).

Отже, після аналізу підручника, робочого зошита, та інших засобів навчання граматики в цьому НМК можна зробити висновок, що в ньому переважають некомунікативні вправи. Тут є окремі умовно-комунікативні вправи на використання нових граматичних структур в монологічному та діалогічному мовлення, але я вважаю, що їх недостатньо для формування англомовних репродуктивних граматичних навичок. Було б добре, якби в підручнику було більше вправ на формування саме репродуктивних граматичних навичок у діалогічному, монологічному мовленні та писемному спілкуванні.

<p>Прийом 3: формування правила-інструкції.</p> <p>Етап 2. Автоматизація дій учнів з новими ГС на рівні фрази.</p> <p>Прийом 1: імітація ЗМ з ГС.</p>	<p>S: Yes! T: Did a girl actually say something in the past? S: No! T: So, what does construction «could have + verb in the third from (V3) » mean? S: It says that something was possible in the past, even though it did not happen. T: Excellent! Now, take a look at the second sentence and answer my questions: You should have noticed yourself. T: Does this sentence refer to the past? S: Yes! T: Does this sentence criticizes that the boy did not notice something in the past? S: Yes! T: So, what does construction «should have + verb in the third from (V3) » mean? S: We use it to criticizes a past action. T: Perfect! So, now we know that construction ‘could have + Past Participle (V3)’ means that something was possible in the past, even though it did not happen, and the construction ‘should have + Past Participle (V3)’ means that we criticise a past action or show regret.</p> <p>T: Now let's make the rules together. Complete my words: To say that something was possible in the past, even though it did not happen we put the modal verb could first, then... S1: add auxiliary verb have and verb in the third form.</p> <p>Very good! Now formulate the second rule. S1: to criticise a past action or show regret we put the modal verb should first...</p> <p>T: Now look at the picture. Agree with me if I am right.</p>
--	--

T: The boy could have cleaned up earlier.

S: You are right! The boy could have cleaned up earlier.

T: The boy should have picked up his clothes.

S: You are right! The boy should have picked up his clothes.

Etc.

Приєм 2: підстановка
у 3М

T: Now look at another picture. I'll tell you about the thing that a girl should or could have done and you tell me about another.

T: The girl should have washed her hair.

S1: The girl should have changed the dress.

S2: ...

Приєм 3:

повні відповіді на спеціальні запитання

Етап 3.

Автоматизація дій учнів з новими ГС на рівні ПФЄ.

Приєм 1.

Об'єднання зразків мовлення у понадфразову єдність.

T: Now I will give you certain situations. You need to listen to them and answer my questions.

1. Maria kicked her classmate but didn't pay attention to it and went away.

What should Maria have done?

S1: Maria should have apologized.

2. Ivan didn't tidy the room before his mother's arrival, and when she returned from work he was told off.

What should Ivan have done?

S2: Ivan should have picked up dirty clothes.

S3: Ivan should have washed the floor.

S4: Ivan should have wiped the dust.

3. Kate put her phone in the back pocket of her jeans and went to the subway. There her phone was stolen and Kate didn't know what to do.

What could Kate have done?

S5: Kate could have called the police.

S6: Kate could have put her phone in a bag.

Etc.

T: Now I'm asking you to think about a situation where you have done something bad or wrong and tell the class what you should/could have done differently.

Example: Once, I smashed my mother's vase and didn't say it to anyone but my mom thought that my brother did it and punished him.

I think that I should have told my mom. I should have apologized to my brother. Also, I could have been more careful to not break the vase.

Як видно, на етапі ознайомлення спочатку учням пропонується переглянути відео ролик з бесідою між двома друзями, під час якої вони використовують виучувану ГС. Ми використовуємо імпліцитний підхід й індуктивний метод, тобто учням презентується ГС у типовій ситуації спілкування, потім проводиться евристична бесіда з учнями, в результаті якої учні за допомогою навідних питань вчителя формулюють правило-інструкцію і формують правила-інструкції до виучуваної ГС.

На етапі автоматизації дій учнів з виучуваною ГС на рівні фрази учні виконують умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи, яких так бракує в проаналізованому НМК Focus 4. Це вправи в імітації зразка мовлення, підстановці у зразок мовлення, відповідях на спеціальні запитання.

На етапі автоматизації дій учнів з ГС на рівні понадфразової єдності учні виконують умовно-комунікативні рецептивно-продуктивні вправи в монологічному мовленні, спираючись на зразок висловлювання. Такі прийоми, як «перегляд інтерактивного відеофрагмента» та «евристична бесіда» допомагали мені на етапі ознайомлення з новою граматичною структурою. Я думаю, що використання цих прийомів є особливо актуальним для учнів старшої школи, тому що вони дозволяють учням не просто засвоювати вже готові правила, але використовувати уже накопичений досвід та знання для їх самостійного здобуття.

Вправи, які я використовувала на 2 та 3 етапах, а саме «імітація ЗМ», «повні відповіді на спеціальні запитання» та «об'єднання зразків мовлення у понадфразову єдність» безпосередньо допомагали формувати англомовні граматичні репродуктивні навички учнів, адже вони спрямовані на розвиток вмінь учнів граматично коректно висловлювати свої думки, використовуючи виучувану граматичну структуру.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку зв'язків України з напроцуд гостро постала потреба у фахівцях з високим рівнем володіння англійською мовою – визнаною мовою міжнародного спілкування. Успішність іншомовного спілкування безпосередньо визначається рівнем сформованості іншомовної граматичної компетенції, оскільки саме граматики допомагає зрозуміти логіку мислення та оформлення думки іноземною мовою.

Ключовим в даному випадку є розвиток англомовних граматичних репродуктивних навичок, адже вони є важливими передумовами для висловлювання власної думки в усній та письмовій формах. Володіння даною компетенцією підтверджується ступенем свободи, незалежності та ефективності використання учням іноземної мови.

Граматики має велике значення при вивченні та формуванні практичних навичок іноземної мови та формуванні в учнів певного рівня комунікативної компетенції. А результати мого аналізу виявили необхідність у навчальних вправах, які направлені на використання виучуваних граматичних структур в монологічному та діалогічному мовленні.

Також, необхідно пам'ятати, що на рівень засвоєння граматичного матеріалу учнями старшої школи дуже сильно впливають вікові характеристики цієї вікової групи. У них відбуваються зміни та формування пам'яті, уваги, сприйняття матеріалу тощо, саме тому вчителям важливо добирати правильні методи та засоби навчання граматики.

Я запропонувала комплекс вправ для формування в учнів старшої школи англомовних граматичної репродуктивних навичок. На мою думку, застосування цих вправ сприятиме кращому оволодінню навичками та вміннями, необхідними для здійснення міжкультурного спілкування.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота на тему «Вправи для формування англомовних репродуктивних граматичних навичок учнів старшої школи» складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме, summary та списку використаних джерел. Обсяг роботи складає 25 сторінок. У списку використаної літератури нараховується 26 джерел, 19 з яких є українською мовою і 7 – англійською.

У **першому розділі** описано вимоги до формування англомовної граматичної компетентності учнів старшої школи, розкрито вимоги до обов'язкових результатів навчання у мовній галузі в письмі та говорінні, визначено граматичні структури, які учні 10-11 класів мають вивчати та описано теми, в межах яких опановується граматичний матеріал.

У **другому розділі** проаналізовано навчально-методичний комплекс Focus 4 Second Edition щодо наявності та характеру вправ для формування англомовних граматичних репродуктивних навичок та розроблено й описано комплекс вправ для навчання учнів 10 класу вживання в усному та писемному мовленні граматичної структури «past modal structures with such modal verbs as should and can».

Ключові слова: граматична компетентність, англомовні репродуктивні граматичні навички, граматична структура, учні 10 класу.

SUMMARY

The course paper consists of an introduction, two chapters, conclusion, two summaries in Ukrainian and English, and bibliography. The course paper consists of 25 pages. The bibliography includes 26 sources, 20 of which are in Ukrainian and 6 in English.

The first chapter describes the requirements for building English grammar competence of high school students, reveals the requirements for the mandatory learning outcomes in writing and speaking, reveals the grammar structures that students of 10-11th grades should study, and describes the topics within which English grammar is taught.

In the second chapter, the Focus 4 Second Edition course books are analyzed, namely exercises for building English grammar reproductive skills. A series of grammar exercises was developed to teach 10th grade students to use “past modal structures with such modal verbs as should and can» in speaking and writing.

Key words: grammar competence, English grammar reproductive skills, grammar structure, 10th-grade students.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко Т. В. Методика навчання англійської мови в початковій школі: навчальний посібник / Т. В. Бабенко. – К.: Арістей, 2005. – 235 с.
2. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: навчальний посібник / О. Б. Бігич. – К.: Ленвіт, 2006. – С. 60–63.
3. Гапонова С. В. Планування граматичного етапу уроку іноземної мови / С. В. Гаполова // Іноземні мови. – 1997. – №3. – С. 6–10.
4. Держстандарт базової середньої освіти 2020. Кабінет Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. Додаток 5.
5. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. — Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2008.— 112 с., с.62-66].
6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
7. Купріянова Г. В. Групова і самостійна робота учнів під час засвоєння граматики / Г. В. Купріянова // Іноземні мови у шкільництві. – 2001. – № 6. – С. 24–27.
8. Маслико Є.А., Бабінська П.К. Настільна книга викладача іноземної мови: [підручник]/Є.А. Маслико, П.К. Бабінська - Мінськ: Вища школа, 1999. - 522 с.
9. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / Колек. авт. під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 352.
10. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
11. Мірошник І. В. Методика формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 /

Наук. кер. канд. пед. наук, доц. М. Л. Писанко / Мірошник Ірина Василівна. – К., 2013. – 439 с.

12. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : [file:///C:/Users/user/Downloads/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%B7%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%2010-11%20%D0%BA%D0%BB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%B7%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%2010-11%20%D0%BA%D0%BB%20(2).pdf)

13. Ніколаєва С. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.

14. Пометун О. І. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / О. І. Пометун; Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 233 с.

15. Програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10-11 кл. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу : <file:///C:/Users/user/Downloads/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%B7%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%2010-11%20%D0%BA%D0%BB.pdf>

16. Складенко Н. К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов / Н. К. Складенко // Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов: Збірник наукових праць. – С. 9–12.

17. Н.К. Складенко. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

18. Словник-довідник української лінгводидактики: навчальний посібник / кол. авторів за ред. М. Пентиліук. – К.: Ленвіт. 2003. – 120 с.

19. Черноватий Л. М. Основи теорії педагогічної граматики іноземної мови: автореф. дис. ... докт. пед. наук / Л. М. Черноватий. – К. – 32 с.
20. Blended learning: Opening the English classroom // Seminar on ‘blended learning’ in English language teaching (ELT). – 22 March, 2006. – Available at: <http://www.britishcouncil.org/brussels-learning-blendedlearning.htm>
21. Bonk C. J. The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs / C. J. Bonk, C. R. Graham. – Pfeiffer, San Francisco, 2006. – P. 5-15. Celce-Murcia M. Techniques and resources in teaching grammar / M. Celce-Murcia, Sh. Hilles. – Oxford University Press, 1988. – 177 p.
22. Gunter Gerngross, Herbert Puchta, Scott Thornbury. Teaching grammar creatively. (2006, 267 p.)
23. Focus 4. Second Edition. Student’s book. Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Beata Trapnell, Dean Russell.(2020, 174 p.)
24. Focus 4. Second Edition. Workbook. Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Beata Trapnell, Dean Russell.(2020, 174 p.)
25. Jim Scrivener. Teaching English Grammar: What to Teach and How to Teach it Paperback – 5 July 2010, 287 p.
26. Oxford Basics: Teaching Grammar by Jim Scrivener (2003, 71 p.)